

news letter

Ohroženo není klima, ale svoboda*

Václav Klaus

Václav Klaus:
Ohroženo není
klima, ale svoboda

Vladimír Bíba:
Smlouva s Vatikánem
je zbytečná

Stanislava Janáčková:
Recenze -
Euro versus koruna

Lukáš Petřík:
Je EU příčinou míru
v Evropě?

Bob Ward, London, UK: Skutečně prezident Klaus věří, že ignorování Souhrnné zprávy vědců o klimatických změnách, vydané Mezivládním panelem na změny klimatu, schválené ČR a ostatními zeměmi v únoru, jejímž závěrem je, že dosavadním, nebo ještě zvýšeným tempem pokračující emise skleníkových plynů povedou k dalšímu oteplování a způsobí v průběhu 21. století mnoho změn globálního klimatu, velmi pravděpodobně větších, než změny pozorované během 20. století, je příkladem dobré strategie rizikového managementu?

V. Klaus: Příkladem velmi špatné strategie rizikového managementu je řídit se doporučeními Souhrnné zprávy IPCC o klimatických změnách. Znamenalo by to úplně opustit pravidla a standardní techniky rizikového managementu a analýz nákladů a výnosů a nahradit je environmentalistickou „zásadou předběžné opatrnosti“, bez porovnání a zvážení nákladů a přínosů. Asi byste nepojišťoval svůj dům (nebo automobil), kdyby riziko bylo minimální a pojištění bylo předraženo.

Robert Bruegel, Denver, Colorado: Pan Klaus položil nesprávnou otázku a podko-

pal tak svůj hlavní argument, kterým je ohrožení individuálních svobod jednosměrným, vládami shora řízeným přístupem k řešení globálního oteplování. Místo aby se ptal, zda globální oteplování je *reálným* problémem, měl by položit otázku - spolu se svou odpovědí - zda pokud předpokládáme, že globální oteplování *reálným* problémem je, jak jej můžeme řešit v globálním měřítku a přitom zvyšovat individuální svobody a ekonomickou prosperitu?

V. Klaus: Kladu si několik otázek. Seřadme si je do logického sledu: Je globální oteplování reálné? Pokud ano, je jeho příčinou člověk a jeho aktivity? Pokud obojí je pravdou, je to skutečně hrozbou? Budou na tom lidé, a nyní musím říci „globálně“,

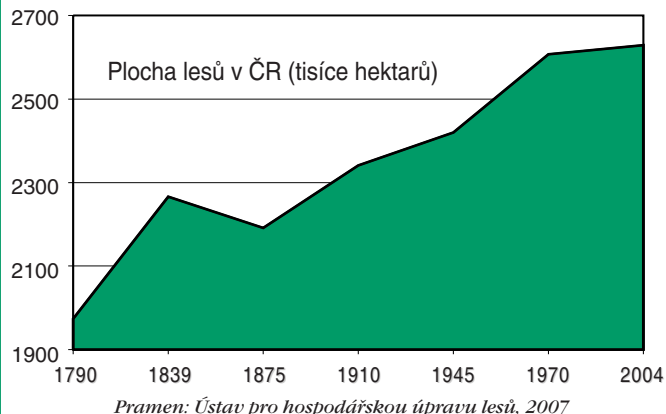
lépe nebo hůře po malém zvýšení globální teploty? Je-li i to pravdou a je-li globální oteplování skutečným problémem, co může člověk dělat pro jeho zabránění nebo omezení? Může nějaká racionální analýza ospravedlnit cokoliv z toho, co bylo dosud navrženo, co má být uděláno právě teď? Překvapivě můžeme odpovědět „ano“ pouze na první z těchto otázek. Na ty ostatní tři zní má odpověď „ne“. A nejsem jediný, kdo to říká. Jsme ale, bohužel, stále víceméně tichou, nebo umlčenou menšinou.

William Bluhm, Bella Vista, AR: Vzhledem k neuvěřitelné složitosti a množství proměnných, které ovlivňují klima, nemohou programy na základě empirických dat předpovědět s jistotou počasí ani na dva týdny dopředu. Jak potom mohou modely, založené na daleko menším počtu mnohonásobně více neurčitých informací, přesně předpovědět globální oteplení?

V. Klaus: Toto je přesně můj argument. Je nemožné

SRPNOVÝ GRAF CEPU

Rozkvět lesů v Česku

cep
CENTRUM
PRO EKONOMIKU A POLITIKU

Politických vězňů 10
110 00 Praha 1
Tel./fax: 222 192 406
e-mail: cep@cepin.cz
www.cepin.cz

CEP - Newsletter
Centra pro ekonomiku a politiku
Registrace MK ČR E 11024

* Odpovědi na otázky položených čtenáři Financial Times v reakci na článek Václava Klause ve Financial Times 14. 6. 2007. Z angličtiny přeložil Tomáš Haas.

přesně předpovědět globální počasi, tím méně klima. Ale můj argument není ani tak o případných proměnách klimatu. Mé pochyby jsou více o dopadu lidských aktivit na globální klima. Taková přímá vazba se mi – po prostudování stovek knih, článků a studií – zdá velmi slabá. Právě ve slabosti té vazby je problém. Vzhledem k ní bychom se měli vyvarovat drastických, dalekosáhlých opatření.

John Rhys, UK: Proč nevěříte vědě, když ji podporují všechny seriózní národní vědecké orgány? A proč si myslíte, že to ohrožuje svobodu, když jak EU, tak Velká Británie v zásadě chtějí použít trh jako nástroj pro řešení?

V. Klaus: Není to proto, že nevěřím vědě. Vidím ale velký rozdíl mezi vědou a „národními vědeckými orgány“. Věřit ve vědecké orgány není možné, vědecký „establishment“ je jen dalším v řadě silných skupin hlásících se o příspěvky a dotace. Jde jim o příjmy pro sebe, ne pro lidstvo. Říkáte, že jak EU, tak Velká Británie podporují tržní mechanismy jako primární nástroj pro řešení klimatických změn. Asi každý z nás žije na jiné planetě. Já nic takového nevidím. Jdeme-li v metodologii trochu hlouběji, musím říci, že tržní mechanismy nemohou být něčím politickým nástrojem. Opět mi to připomíná období komunismu. Otázkou tehdy bylo, zda trh nebo centrální plánování. Centrální plánovači ovšem chtěli mít trh – ve svých rukách – jako politický nástroj. Musíme prožít komunismus, abychom to mohli pochopit?

William Danielson, Hayward, Wisconsin US: Předpokládám, že realizace první fáze opatření ke snížení emisí skleníkových plynů by stála bilióny dolarů jen v USA. Jaké náklady to znamená pro zemi jako ČR?

V. Klaus: Cena, kterou zaplatíme, nebude jen cenou peněžní. Tou největší bude negativní dopad na lidské bytosti, na jejich životy, jejich prosperitu, jejich svobodu, jejich ztracené příležitosti

a jejich psychiku. Vypočítávat „cenu“ na příštích padesát let nemá smysl. Nevíme, jaké budou ceny v roce 2050, ani jaká bude v roce 2050 hodnota miliónu dolarů (nebo eur). Proto žádné takové „výpočty“ nemají význam. A čím jsou absurdější, tím absurdnější jsou, když zazní na summitu G8.

William A. Warner, Tacoma, WA, US: Vzhledem k tomu, že ČR je evropskou zemí střední velikosti, vidíte v rozhodnutích a regulacích velkých mocností hrozbu pro Váš národ a Vaší zemi? Pokud ano, co může většina světa dělat proti škodlivým praktikám těchto velmocí?

V. Klaus: Je velmi populární, a též velmi laciné, vinit „světové velmoci“. To nedělám. Znam množství velmi malých evropských „mocností“, které jsou více environmentalistické než většina „velkých světových mocností“. Problém je v tom, že mnozí politici – z malých i velkých zemí, podlehlí environmentalismu a používají jej pro své vlastní osobní cíle.

Mark, Lake Charles, US: Před lety jsem slyšel, že environmentalismus se stane nástrojem pro zavedení socialismu ve světovém měřítku, protože životní prostředí je něco, co má dopad na každého z nás. Myslíte, že je to viditelné v otázce klimatu?

V. Klaus: Environmentalismus je skutečně prostředkem pro zavedení socialistické vlády v globálním měřítku. Můj život v komunismu mi v tomto ohledu dal až příliš velkou citlivost. Argumenty různých dnešních environmentalistů jsou velmi podobné těm, které jsme slyšeli tehdy.

Anon, London: Pane prezidente, souhlasím s Vámi, ale jak můžeme předejít tomu, aby se ze sporu nestala jen další z otázek „pravice versus levice“? Zdá se mi, že tato otázka debatu znejasňuje.

V. Klaus: Pravo-levé debaty bych se nebál, i když jsem si vědom, že mnoho lidí ve své nevinosti doufá, že pravo-levé dilema skončilo. Neskon-

čilo. Bez toho, abychom se ponořili příliš hluboko do detailů, můžeme říci, že lidé „napravo“ preferují individuální svobody, zatímco ti „nalevo“ jsou stoupenci kolektivistického „rozumu“. Environmentalismus – na rozdíl od ochrany přírody (a životního prostředí, „environmentu“) – je levicovou ideologií. Někteří lidé, kteří vystupují jako stoupenci „pravice“, se do environmentalistické pozice nechali – k mé velké lítosti – vlákat.

Arielle K. Botter: Tleskám Vaší obhajobě svobody, ale táži se Vás: Budeme mít svobodu, když rozhodnutí části světové populace (vlády a představitelé globálních korporací, kteří odmítají zastavit růst emisí skleníkových plynů) odsoudí zbytek světa k tomu, abychom nesli jakékoli následky, které změna globálního klimatu případně způsobí?

V. Klaus: Nevěřím, že existuje nějaká celosvětová kon-

spirace vlád a představitelů velkých korporací, které nechtějí zastavit růst emisí skleníkových plynů. Navíc nejsem přesvědčen, že existuje silná vazba mezi emisemi skleníkových plynů a globálním klimatem. Taková vazba nemůže být považována za prokázanou.

Larry Jordan, US: Proč tolik lidí ochotně věří pochybné vědě a jejím hrůzostrašným proroctvím? Co může každý z nás dělat, čím je můžeme inspirovat k tomu, aby přemýšleli kriticky a racionálně? Existuje nějaká cesta, jak sjednotit ty, kdo používají zdravý rozum pro boj s iracionálním, přehnaným obchodem se strachem?

V. Klaus: Někteří lidé věří v iracionální jevy a děje – někteří v UFO, někteří na čarodějnice, někteří pohádkám, někteří všemocným vládám a někteří věří na globální oteplování. Někteří věří jen sami sobě, nechtějí slyšet jiné názory. Myslí si, že jen

NABÍZÍME

CEP nabízí studii „Vyčerpání zdrojů – skvěle prodejný mýtus“ českého ekonomu Mojmíra Hampla. Knížka se zabývá vztahem ekonomie a přírodních zdrojů, zkoumá skeptické názory o vyčerpání zdrojů a dokazuje jejich mylnost. Na konceptu „prověřených zásob“ a podceňování růstu poznání Hampl ukazuje, proč vyčerpání nemusí děsit. K publikaci napsal předmluvu Václav Klaus.

Cena: 50 Kč, 68 stran.

**objednávky na www.cep.in.cz
tel. 222 192 406, e-mail: cep@cep.in.cz**

oni vědí, co je dobré pro nás všechny. Někteří jsou dostatečně motivováni k šíření globální oteplovací hysterie. Ta jim dává finanční prostředky (to platí zejména pro vědu s ní spojenou), dává jim dobře placené pozice ve státní službě, dává jim dotace pro výrobu produktů které – údajně – pomohou globálnímu ochlazení atd. Co dělat? Svou pozici v otázce globálního oteplování považují za normální. Překvapuje mě, že tolik lidí vidí v tom, že o tom hovořím, „odvalu“. Mluvme všichni, otevřeně a beze strachu.

John Norquist, Chicago, US: Proč považovat šetření s energií za útok na svobodu? Věříte, že mrhání energií svobodu posiluje? Spojené státy, které mají jen 6 % světové populace, produkují 25 % světových emisí CO₂, protože vládní programy povzbuzují vysokou spotřebu energie. Nadměrné daňové úlevy pro stavbu silnic a produkci motorových paliv nepodporují volný trh, ale plýtvání energií. Americké politice dominují zájmy betonové lobby a ropných společností. Doufám, že tomu není stejně tak v ČR.

V. Klaus: Budme fér. Útok na environmentalismus a jeho mytologii není útokem na přírodu a životní prostředí. Vykládat jej tímto způsobem je klasický spin. Šetření energií (jako šetření čímkoliv jiným) je racionální chování. Čím více ušetříme, tím lépe. Šetrnost ve spotřebě energie je nutná, nešetřit energií je nerozumné. Otázkou je, kdo by měl rozhodovat o způsobu konzervace? Svobodní jedinci, nebo všemocné vlády? Jen v tom je problém. Svobodní jedinci v klimatu svobodného trhu (a to je jediné klíčové „klima“) se chovají daleko racionálněji než jejich vlády.

Říkat, že vládní programy povzbuzují vysokou spotřebu energie v USA, je nesmyslné. Říkat, že americkou politikou určují zájmy stavitelů dálnic a olejářské zájmy, je stejně nesmyslné. Velkou spotřebu energie nezapříčiňuje americká vláda, ale velké bohatství amerických občanů (spolu

s dary, kterými USA obdařila příroda). Spotřeba energie bude podobná i v jiných státech, jak se budou blížit k jejich ekonomické úrovni. Ekonomická úroveň je – pokud je nízká – problémem, ale pokud se zvyšuje, stává se řešením. Environmentální Kuznetsova křivka to demonstruje zcela jasně a přesvědčivě.

Chris Goodall, Oxford: Relativně malé změny globální teploty v posledních čtyřiceti letech nastartovaly některé velmi znepokojující trendy, jako rychlý nárůst plochy pouštních oblastí, propady v zemědělské produkci v některých částech světa a zrychlení toku grónských ledovců. Mohl by nám pan prezident říci, jaké zvýšení mořské hladiny, jaký propad zemědělské produkce a jaké množství migrantů je podle něj přijatelné, než začneme přijímat opatření k redukci emisí skleníkových plynů? Rád bych viděl nějaká čísla.

V. Klaus: Nemohu zde jít do detailů, ale na Vašem místě bych si přečetl knihu S. Freda Singera a Dennise T. Averyho nazvanou *Unstoppable Global Warming, every 1,500 years* a knihu J. P. Michaelse nazvanou *Meltdown: the Predictable Distortion of Global Warming by Scientists, Politicians and the Media*. Nebo některou z mnoha jiných. Abych uvedl jeden příklad: velmi diskutovaná zpráva IPCC pro rok 2007 odhaduje zvýšení mořské hladiny o 14 až 43 cm za celé 21. století. Zdá se vám takové zvýšení hrůzostrašné? Mně ne.

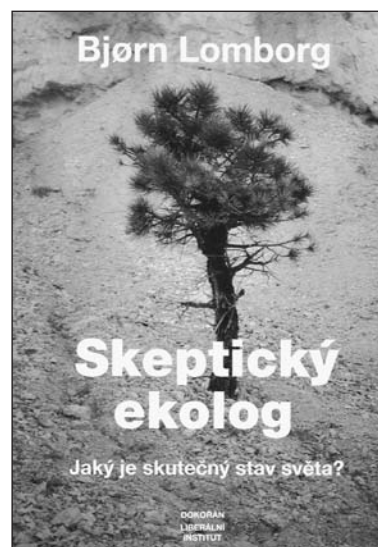
B. Dankert, Johannesburg: Zaráží mne, že tak pevně věříte předpovědi dlouhodobého pozitivního dopadu klimatických změn na ekonomiku, a stejně tak pevně odmítáte Sternovu projekci dlouhodobě negativního dopadu. Sázet na to, že pozitivní ekonomický dopad klimatických změn nás vynese z možných následků klimatických změn je stejně mimořádně nepřesvědčivé jako vesele si pohvizující makléř na cestě na Wall Street 29. října 1929.

V. Klaus: Má kritika Sternových závěrů je založena na

seriózních ekonomických argumentech. Vzhledem k tomu, že se zmiňujete o Wall Streetu, předpokládám, že rozumíte konceptu diskontní sazby. Je to jedna z kritických proměnných jakékoliv ekonomiky a její důležitost stoupá tím rychleji, čím hlouběji jdeme do inter-temporální analýzy. Pro analýzu celého 21. století, o jakou se pokouší pan Stern, je význam správně zvolených hladin diskontních sazeb fatální. Mnoho ekonomů velmi výrazně nesouhlasí s diskontními sazba-

mi, které pan Stern použil pro své modelové simulace.

Příliš nízká hladina diskontních sazeb znamená, že budoucí parametry budou mít stejnou váhu jako ty dnešní, že jejich dnešní hodnota zůstane zachována až do roku 2100. To je ovšem nesmysl. Bude bankovka o nominální hodnotě 1000 (Vašich jihoafrických randů, nebo amerických dolarů) stejně relevantní, bude mít stejnou kupní sílu v roce 2100, jakou má dnes? Je mi líto, ale to je přesně to, co očekává pan Stern. ■

Nakladatelství Dokořán a Liberální institut nabízejí knihu dánského statistika **Bjorna Lomborga** „Skeptický ekolog“ s podtitulem „Jaký je skutečný stav světa?“ (2006). V první části knihy Lomborg ukazuje, že svět se posouvá k lepšímu. Druhá část načrtává růst kvality lidského života na Zemi. Třetí část klade otázku, zda prosperita může pokračovat. Čtvrtá část se ptá, zda znečištění podkopává

prosperitu. Pátá část se zabývá problémy zítřka. Šestá část uvažuje nad tím, zda prožíváme krizi nebo pokrok. Kniha vyšla s podporou Centra pro ekonomiku a politiku. 588 stran, objednávky na www.libinst.cz.

CDK nabízí klasickou knihu **Juliana Simona** „The Ultimate Resource“ v českém překladu „Největší bohatství“ (2006). První velká část knihy (dvacet kapitol) vykresluje krásnou budoucnost našich zdrojů. Druhá velká část (třináct kapitol) analyzuje účinek populačního růstu na zdroje a životní úroveň. Třetí část nabízí některé obecnější hodnotové teze, které stojí v základu Simonova pohledu na člověka.

Vzrušující četba, která vyvrací řadu klíš o životním prostředí a populačním růstu. 667 stran, objednávky na www.cdkbrno.cz.

Smlouva s Vatikánem je zbytečná

Vladimír Bíba
právník

Již řadu let katolická církev usiluje o uzavření konkordátu, což je právní smlouva mezi Českou republikou a Svatým stolicem. V poslední době tato snaha stále zesiluje. Ačkoli by uzavření konkordátu vytvořilo zásadní právní nerovnost mezi církvemi, představitelé katolické církve, a dnes již i řady ostatních církví, přitom hovoří o „spravedlivém uspořádání vztahů mezi církví a státem“. Uzavřením této smlouvy by se však vytvořila pro nekatolické církve značná rizika.

Diskriminace nekatolíků

Smlouva mezi Českou republikou a Svatým stolicem má statut mezinárodní smlouvy, neboť katolická církev, jako jediná církev na světě, má mezinárodněprávní subjektivitu. Ta je umožněna tím, že římskokatolická církev má své vedení ve Vatikánu, který je současně – z hlediska mezinárodního práva – státem, v jehož čele stojí papež. Na základě tohoto principu je tedy papež nejen hlavou katolické církve, ale zároveň je i nejvyšším státním představitelem.

Úřad papeže v sobě tak zahrnuje dvojí princip vlády, a to vlády duchovní – neboť stojí v čele církve – a vlády světské, resp. politické – protože stojí v čele státu. Tento princip dvojí moci trvá v různých podobách po staletí. Vatikán, potažmo katolická církev, tak může s jinými státy uzavírat mezinárodní smlouvy, které se pak řídí mezinárodním právem veřejným. Samotné mezinárodní smlouvy vymezují vzájemná práva a povinnosti, které jednotlivé strany (tedy jednotlivé státy) vůči sobě mají.

Institut smluv mezi státy na jedné straně a Svatým stolicem na druhé má svůj původ v relativně vzdálené historii. Tehdy, po intenzivních snáhách o supremaci katolické církve a protikladných snáhách státu zasahovat do církevních záležitostí, sejevilo

účelné vymezení vzájemný vztah smluvně. Konkrétní podoba konkordátů pak často závisela na poměrné síle státu a církve, resp. na tom, do jaké míry se katolické církvi podařilo dosáhnout svého trvalého cíle – ovlivňovat společnost a dosáhnout mezi ostatními církvemi privilegovaného postavení. Samotné

Konkordát udílí katolické církvi záruky, které jiné církve nemají a mít nemohou.

konkordáty přitom nezřídka obsahovaly i práva katolické církve, která se dotýkala osob, které nebyly jejími členy. Například zajišťovaly této církvi dozor nad všeobecným školstvím nebo zasahovaly do rodinného práva.

Tímto způsobem byl konkordát mnohokrát v minulosti nástrojem kontroly církve nejen nad různými složkami společnosti, ale v praktických důsledcích často vedl i k diskriminaci nekatolíků. Tyto hrubé zásahy do občanských svobod pak byly ospravedlňovány jako ochrana zájmů katolické církve. I když se dnes v důsledku celospolečenských změn, které v sobě zahrnují i vztahy mezi státem a církvemi, nepředpokládá obdobný vývoj, je nutné mít na zřeteli, že nejde o změnu podstaty římského katolicismu ani jeho vztahu k protestantským církvím.

Základní učení katolické církve, včetně závěrů koncilů, které odsuzují a výslovně proklínají protestantské učení (např. Tridentský koncil), zůstávají nadále v platnosti. Nic na těchto anathematech nezměnil ani druhý vatikánský koncil, neboť prohlášení koncilů jsou z principu neomylná. Jak uvádí i současný katechismus: „Církví příslibem neomylnost má také biskupský sbor, když s Petrovým nástupcem vykonává nejvyšší učitel-

ský úřad především na ekumenickém koncilu“ (§ 891). I z pohledu těchto faktů je proto třeba pamatovat na známé přísloví, že pokud zapomeneme na poučení z historie, jsme odsouzeni k tomu ji prožít znovu.

Neoprávněné privilegium

K těmto historickým zkušenostem přistupují i argumenty právní. V České republice jsou práva církve i jednotlivců na svobodné projevoování a realizaci víry zakotvena v ústavním pořádku, jmenovitě v Listině základních práv a svobod. Tato práva zahrnují různé aspekty svobodného výkonu víry jednotlivců a nezávislost církve a náboženských společností na státních orgánech při správě jejich záležitostí.

Náš ústavní pořádek přitom vychází z principu nekofesního státu a církevní zákon pak jednotlivá práva konkretizuje, avšak nemůže je nikterak omezit. Právě takové omezení bylo důvodem, proč Ústavní soud v minulosti zrušil určité ustanovení církevního zákona jako neústavní. Konkordát jakožto mezinárodní smlouva pak má podle článku 10 Ústavy ČR přednost před vnitrostátním zákonem a v případě rozporu se automaticky postupuje podle mezinárodní smlouvy.

Konkordát tedy udílí katolické církvi zcela jiné záruky, které jiné církve nemají a mít nemohou. Tím se automaticky vytvoří právní nerovnost mezi církvemi, neboť ty církve, které nemají právní subjektivitu podle mezinárodního práva veřejného (a to jsou všechny církve vyjma katolické), nemohou platně uzavřít žádnou mezinárodní smlouvu, která by měla přednost před zákonem a garantovala tak jejich práva. Konkordát by tak katolické církvi navíc zajišťoval práva bez toho, aby musela splnit povinnosti, které církevní, vnitrostátní zákon požaduje po církvích ostatních. Sem patří mimo jiné zákaz omezování svobody

náboženského vyznání (§ 5, písm. b) církevního zákona).

Právě tato svoboda byla v minulosti katolickou církví příslušníkům nekatolických konfesí upírána a tito příslušníci byli ze strany katolické církve po staletí pronásledováni. V souvislosti s neměnností katolických dogmat, a to zvláště s ohledem k dosavadní platnosti tridentských anathemat, je tato věc alarmující.

Připomeňme zde, že i podle současného katolického katechismu nepovažuje katolická církev ostatní, zejm. protestantské církve, za církve Kristovu, ale naopak žádá jejich přidružení ke katolické církvi: „Jedině prostřednic-

Pokud zapomeneme na poučení z historie, jsme odsouzeni k tomu ji prožít znovu.

tvím katolické církve, která je všeobecným nástrojem spásy, je dosažitelná plnost všech prostředků spásy. Věříme totiž, že jedině apoštolskému sboru, jemuž stojí v čele Petr, svěřil Pán všechno bohatství Nového zákona, aby ustavil jedno Kristovo tělo na zemi, k němuž se potřebují plně přivtělit všichni, kdo už patří nějakým způsobem k Božímu lidu“ (Katechismus katolické církve, Vatikán, 1994, § 816). Zatímco vnitrostátní církevní zákon rovnoprávnost církvi deklaruje, katolická církev žádá přivtělení těchto církví pod úřad římského biskupa.

Navíc registraci nebo oprávnění k výkonu zvláštních práv lze jednotlivým církvím podle zákona odebrat, avšak po ratifikaci konkordátu budou privilegia katolické církvi trvale zachována, a to i v případě, když výše uvedená kritéria, požadovaná nyní vnitrostátním církevním zákonem, plnit nebude. Tím se nastolí riziko, že při případném zpřísnění kritérií může být činnost nekatolických církve omezena, ačkoliv katolická církev bude mít svá práva zajištěna. ▶

Uvědomíme-li si, že se v minulosti vícekrát stávalo, že po uzavření konkordátu katolická církev usilovala o co největší zákonná omezení pro nekatolické církve (například v oblasti školního vzdělávání a výuky náboženství, v oblasti rodinného práva atd.), pak v souvislosti s výše uvedenými skutečnostmi je

Zatímco při vypracování nového modelu financování církví nemusí být jiné církve jakkoli zabezpečeny, katolické církvi se zajišťuje ekonomické zabezpečení za jakéhokoli modelu financování.

nanejvýš potřebné zvážit, zda je vhodné, aby protestantské církve, s ohledem na doloženou neměnnost římskokatolického učení, samy o uzavření konkordátu usilovaly.

Historická paměť

K těmto důvodům historickým, právním a věroučným se však přidává ještě další skupina faktů, hovořících proti ratifikaci konkordátu v navrženém znění. Jsou to značně problematická ustanovení smlouvy mezi Českou republikou a Svatým stolcem v podobě, jak je navrhována. Na některá nevhodná ustanovení a věcné vady tohoto konkordátu upozornil prezident Václav Klaus a je s podivem, že tyto konkrétní věcné námitky jsou přehlíženy.

Mezi tyto argumenty patří například to, že katolická církev se výslovně dovolává „staleté tradice společných dějin českého státu a katolické církve“. Tedy včetně staletí násilné rekatolizace a likvidace či (v pozdějších letech) útlaku nekatolíků. Ačkoli staleté působení katolické církve v českém státě přineslo některá pozitiva, nelze nevidět mnoho staletí trvajících pronásledování protestantů, mnoho desítek umučených, popravených, nuceně emigračních, propadnutí majetku, atd.

Nelze ani zavřít oči nad tím, že mezi mírou útlaku nekatolíků a mírou vlivu katolické církve nezřídka existuje pří-

ma úměra. Konkordát se výše uvedeným prohlášením implicitně hlásí bez jakéhokoli rozlišení ke všem těmto jevům. Jak pak lze věřit právně nezávazným vstřícným prohlášením některých představitelů katolické církve, pokud se nijak neodrážejí v právních dokumentech? Text konkordátu sice obsahuje odkazy na dodržování lidských práv a základních svobod, ale z historie, na níž se text přímo odvolává, lze usuzovat na podstatu a míru uplatňování těchto práv a svobod, zejména v oblasti svobody náboženského vyznání.

Konkrétní námitky lze vznést i k řadě jednotlivých ustanovení v textu konkordátu pro jejich rozpor s vnitrostátními zákony. Jedná se například o oblast školství, kde konkrétní ustanovení zajišťují zcela nadstandardní práva katolické církvi: „Církevní akademičtí pracovníci vyučující na veřejných vysokých školách katolické náboženství musí mít souhlas příslušné církevní autority. Odejmutí tohoto souhlasu znamená ztrátu pověření příslušného církevního akademického pracovníka k vyučování katolického náboženství“ (článek 11 odst. 4).

Konkordát navíc stanoví, že „činnost katolických teologických fakult je upravena v souladu s právním řádem České republiky vnitřními předpisy fakulty, které schvaluje akademický senát vysoké školy po předchozím schválení příslušnou církevní autoritou“ (stejný článek). Tato ustanovení jsou v rozporu s principem nekonfesionálního státu a dávají katolické církvi právo dozoru nad výukou katolické teologie na státních vysokých školách – a přitom právě v oblasti vzájemného vztahu školství a katolické církve si můžeme vzít poučení z historie.

O tom, jakou ekonomickou nerovnost mezi církvelemi by mohl vyvolat konkordát, zase svědčí jiný článek, který dává významné a zcela nadstandardní ekonomické záruky katolické církvi: „Ekonomické zabezpečení katolické

církve je zaručeno právním řádem České republiky. V případě vypracování nového modelu financování bude zajištěno, aby proces jeho za-

Konkordáty vytvářejí zásadní právní nerovnost mezi církvelemi a pro budoucnost přinášejí značná rizika spojená s touto nerovností.

vádění nebyl v přechodném období příčinou ekonomických problémů v katolické církvi“ (článek 17 odst. 2). Zatímco tedy při vypracování nového modelu financování církví nemusí být jiné církve jakkoli zabezpečeny, katolické církvi se zajišťuje ekonomické zabezpečení za jakéhokoli modelu financování.

Nemělo by být cílem protestantských církví zasahovat do politiky a tedy ani bojovat za uzavření či neuzavření nějaké mezinárodní smlouvy. Prozíravost, ochota poučit se z minulosti a schopnost uvědomit si zřejmá rizika však

může odvrátit značné problémy v budoucnosti. Že konkordáty takové problémy přinesly, nás výmluvně učí historie. Nic na tom nezmění ani to, že dnes je moderní vytvářet nové typy tzv. horizontálních konkordátů. Tyto horizontální konkordáty vycházejí z doktríny druhého vatikánského koncilu a jejich podstatou má být záruka náboženské svobody v rovině individuální, kolektivní i institucionální (jako je tomu v případě polského konkordátu podepsaného 28. července 1993, který představuje první podepsaný konkordát v postkomunistických zemích střední a východní Evropy).

Zásadním problémem zůstává, že se jedná o záruku pouze pro katolíky, které tak zvýhodňuje oproti nekatolickým věřícím. I tyto konkordáty totiž vytvářejí zásadní právní nerovnost mezi církvelemi a pro budoucnost přinášejí značná rizika spojená s touto nerovností. ■

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník č. 31/2004 „Vztah církví a státu“. Do sborníku přispěli **Pavel Dostál, Dominik Duka, Jiří Hanuš, Marek Loužek, Rudolf Bubík, Miroslava Němcová, Stanislav Příbyl, Jindřich Dejmek, Jana Řepová a Robert Jan Hřebíček**. Do příloh je zařazena mj. neratifikovaná smlouva mezi ČR a Svatým stolcem a výhrady prezidenta ke smlouvě s Vatikánem. Předmluvu ke sborníku napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena 50 Kč, 154 stran.

**objednávky na www.cep.cz
tel. 222 192 406, e-mail: cep@cep.cz**

RECENZE – EURO VERSUS KORUNA

Stanislava Janáčková
poradkyně prezidenta republiky

Diskuse o přínosech a rizicích přijetí eura pro ČR se často vyznačuje naprostou poplatností „naším závazkům vůči Evropské unii“. Nový knižní sborník „Euro versus koruna“ (Brno, CDK 2007) tuto bariéru nabourává. Editorka Ivana Pečinková shromáždila okruh odborníků, kteří se sice liší jak mírou vstřícnosti vůči euru, tak i úhlem pohledu, ale výsledkem je, že publikace poskytuje – u nás první – ucelený obraz o závažnosti rozhodnutí vzdát se koruny. Včetně úvah o tom, zda ČR může přijetí eura nejen odkládat, ale i odmítnout.

Otázka referenda

Úvodní příspěvek Hynka Fajmona ukazuje genezi maastrihtské smlouvy, která zahájila směřování k evropskému superstátu. Tomu měla a má sloužit i společná měna. Pro ČR bude podle něho euro nevýhodné a měla by ho odmítnout v referendu. Fakt, že společná měna byla především politickým projektem a nikoli odrazem ekonomické nutnosti, zdůrazňuje Ondřej Krutílek.

Václav Klaus přispěl kapitolou „Klausova kritéria pro přijetí (či nepřijetí) společné evropské měny“. Patří mu prvenství v jednoznačném formulování požadavku na naše vlastní kritéria pro přijetí eura. Musí mezi ně patřit otázky, zda euro členským zemím ekonomicky prospělo, zda je naše konvergence s ekonomikou eurozóny dostatečná (především z hlediska cen a mezd), a také zda si přeje, aby společná měna urychlovala integrační procesy, směřující k daňové, rozpočtové a politické unii. Václav Klaus vyjadřuje přesvědčení, že by bylo rychlé přijetí eura pro českou ekonomiku tragickou chybou.

Právní rozbor otázky, zda je vůbec do budoucna udržitelné, abychom byli členy EU, ale neměli euro, přináší sta-

Michala Tomáška. Také on zvažuje možnost referenda o přijetí eura.

Evropská centrální banka nám toto dilema usnadní, protože bude náš vstup do eurozóny sama oddalovat či blokovat. ECB má zcela volnou ruku, jak interpretovat „udržitelné plnění maastrihtských kritérií“. Její nedávno zveřejněný postoj vůči Slovensku naznačil, že je připravena libovolného adepta odmítnout s tím, že plnění inflačního kritéria danou zemí „není dlouhodobě udržitelné“.

A v případě České republiky by ECB takřka jistě měla i pravdu: právě vstup do eurozóny by totiž vyhnal naši nízkou inflaci nahoru. Jakmile by se „dohánění“ naší cenové hladiny k průměru eurozóny už nemohlo realizovat posilováním koruny, zbyl by jen jeden kanál – značný inflační diferenciál oproti těmto zemím. Tím by ČR přestala plnit inflační kritérium.

Nebezpečí inflace

Na nebezpečí růstu míry inflace po vstupu do eurozóny poukazuje řada autorů tohoto sborníku. Miroslav Singer odhaduje akceleraci růstu cenové hladiny po zafixování kurzu až na 3–4 procentní body ročně. Také Petr Mach a Jiří Jonáš považují značný nárůst inflace v ČR v případě našeho brzkého vstupu do eurozóny za prakticky nevyhnutelný. Pavel Kohout se naopak neobává viditelného nárůstu – ovšem jen díky tomu, že část růstu inflace bude skrytá. Zakládá svou úvahu na konstrukci harmonizovaného indexu cen. I to však lze považovat za sporné – po vzniku eurozóny přestalo maastrihtské kritérium pro inflaci plnit šest z dvanácti jejích členů. Jedním z důvodů je dohánění bohatších členů chudšími. ČR jako dohánějící země se pastí „dlouhodobé neudržitelnosti plnění inflačního kri-

tería“ těžko vyhne, a Evropská centrální banka to dobře ví. Je naším cílem spěchat do eurozóny jen proto, abychom jí dali příležitost nás odmítnout?

Přínosy a rizika přijetí eura jsou v příspěvcích třinácti autorů sborníku analyzovány z politických, právních i ekonomických hledisek. Jsou zde i dva příspěvky z centrální banky. Miroslav Singer analyzuje, proč jsou Češi vůči euru vlažnější než jiné národy. Bilanci nákladů a výnosů našeho vstupu do eurozóny vidí Singer dnes jako spíše horší než v minulosti. Příspěvek Ivo Zemana svým zaměřením na popis měnové politiky ČNB po roce 1989 tematicky trochu vybočuje. Jeho hlavním sdělením je, že ČNB vlastně nikdy nechybovala; pokud něco nevyšlo, bylo to vinou vlády nebo vnějších faktorů.

Zásadně kritické pohledy

na euro se sešly v sekci „Euro očima ekonomů“. Petr Mach analyzuje nedostatečnou sladěnost naší ekonomiky s eurozónou. Poté srovnává ekonomický vývoj zemí s eurem a bez eura, a výsledek vyznívá jednoznačně proti přijetí společné měny. Autor také poukazuje na to, že „Evropská komise nepotrestáním Švédska posvětila možnost nerespektovat závazek zavést euro“ – takže ČR by v případě přání většiny obyvatelstva mohla Švédsko napodobit. Podobný názor vyslovuje také Petr Sokol v další sekci knihy.

Miroslav Ševčík konstatuje, že nominální kritéria konvergence je ČR schopna plnit, s výjimkou kritéria pro deficit veřejných rozpočtů. Kritéria reálné konvergence jsou však neméně důležitá – a zde zatím ČR nedosáhla stavu, potřebného pro hladké převzetí eura. I po skončení

NABÍZÍME

CEP nabízí knihu **Stanislavy Janáčkové „Svazující integrace“** s podtitulem: ČR ve stále těsnější EU. Autorka rozebírá úskalí procesu dohánění, doporučuje nespěchat se vstupem do eurozóny a předkládá kritický pohled na návrh ústavy pro Evropu. Předmluvu napsal **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, rozsah 104 stran.

**objednávky na www.cep.cz
tel. 222 192 406, e-mail: cep@cep.cz**

procesu dohánění by ale naše hospodářská politika vstupem do eurozóny ztratila flexibilitu a stali bychom se politicky závislími na velkých hráčích. Příspěvek Pavla Kohouta naopak vybočuje z běžně přijímaných názorů tvrzením, že měnová unie může dlouhodobě hladce fungovat bez společné měnové politiky a bez jakýchkoli fiskálních dohod či politické unie. Historické příklady, z nichž Kohout vychází, však nejsou dostatečně přesvědčivé.

Kurzová past

„Podmíněným úspěchem“ nazývá bilanci Evropské měnové unie po osmi letech Jiří Jonáš. Tento úspěch ale není spojen ani s růstem ekonomické výkonnosti eurozóny, ani se zlepšením na trhu práce, a ani se vzájemnou konvergencí členských zemí. Je

zřejmé, že eurozóna nesplňuje podmínky optimální měnové zóny. Za úspěch Jonáš považuje především to, že euro získalo mezinárodní pověst solidní měny, působí jako rezervní měna a jako měna, v níž jsou emitovány ceně papíry.

Na Slovensku má přijetí eura vyšší podporu obyvatelstva než v ČR, jak ukazuje Peter Gonda. Předčasné vstup Slovenska do ERM II však autor považuje za past - past nemožnosti přehodnocení termínu vstupu do eurozóny a past omezené pružnosti kurzových podmínek vstupu. Peter Gonda uvádí příklady neúspěšných pokusů o měnové unie, o které není v evropských dějinách nouze.

Miroslav Tuček analyzuje hlavní ekonomické přínosy společné měny, ale konstatu-

je, že měnová politika Evropské centrální banky se odvoluje především z potřeb největších zemí. Přistoupení k eurozóně v situaci, kdy ČR má nižší úrokové sazby než země s eurem, by pro naši ekonomiku bylo šokem. Navíc, dokud je koruna vůči euru podhodnocená, došlo by ke znehodnocení našich peněžních úspor, starobních důchodů a korunových pohledávek. Nezanedbatelná je také otázka, jak by ČR obstála v mocenské hře, které má společná měna sloužit.

Sekci „Euro v otázkách a odpovědích“ dominuje otázka, zda ČR může zůstat mimo eurozónu. Petr Sokol analyzuje příklad Švédska a uvažuje o možnosti opakovaných odkladů vstupu na základě řady odmítavých referend. Ondřej Krutílek upozorňuje na zrád-

nost referend a příklání se spíše k variantě záměrného neplnění některého z konvergenčních kritérií. Ze strany institucí EU nelze v otázce plnění konvergenčních kritérií očekávat žádnou benevolenci.

V krátké recenzi není možno plně zmapovat a ocenit také velké množství faktů o historii i současnosti evropské integrace, které tato publikace přináší. Snad nikde není na jednom místě tak dobře zpracována historie i současnost evropské měnové unie, požadavky na nás kladené, ale i naše situace a možnosti, které před námi stojí. Díky široké faktografii, čtivosti celého sborníku, a kombinaci politického, právního a ekonomického pohledu lze tuto knihu doporučit nejširšímu okruhu čtenářů. ■

Velký podvod s globálním oteplováním

Málokterý film vyvolal tak podrážděnou reakci environmentalistů a angažovaných novinářů, jako „**Velký podvod s globálním oteplováním**“ (The Great Global Warming Swindle) britského režiséra **Martina Durkina**. Centrum pro ekonomiku a politiku získalo svolení k promítání filmu a za účasti prezidenta Václava Klause uspořádalo promítání 28. června ve zcela naplněném pražském kině Blaník.

Základní poselství filmu je, že se ubíráme špatným směrem, když na základě hypotézy, že za globálním oteplováním stojí spalování fosilních paliv, přijímáme drastická opatření, která zdražují elektřinu, uhlí a benzín. Film ukazuje jednak to, že klima se měnilo vždy v minulosti a že hybnou silou byla aktivita Slunce, což film dokládá na datech publikovaných uznávanými vědci z oboru.

Film také ukazuje, že i koncentrace oxidu uhličitého vždy v minulosti kolísala, ovšem vždy v závěsu za změnami teploty (oceány uvolňují CO₂ v důsledku ohřívání). Velký podvod podle autorů filmu spočívá v tom, že se

nám v médiích a panelem OSN tvrdí, že globální oteplování za posledních dvacet let je způsobeno činností člověka, ačkoliv Slunce je dlouhodobě silnějším činitelem.

Pokud Slunce zásadním způsobem ovlivňuje klima Země, a ne člověkem uvolňovaný CO₂, je to dobrá zpráva pro běžné lidi a zastánce svobody: omezování svobody ve jménu klimatické změny není na místě. Je to ale špatná zpráva pro ekologické aktivisty, kteří chtějí, aby lidé přizpůsobili své chování jejich vůli.

Aktivističtí novináři se poplašeně snažili film znevažít ještě dříve, než ho shlédli. Pro nedostatek věcných argumentů proti filmu se uchylují k útokům *ad personam*. Lidové noviny napsaly: „Režisér popíral zprávy o genocidě ve Rwandě“. Podobně Marek Švehla z Respektu napsal: „Klaus si na podporu svých teorií přivedl jako klimatologickou autoritu Martina Durkina, popírače děsivé, třináct let staré genocidy ve Rwandě.“

Přitom jde jen o lži - nejenže film nemá s genocidou ve Rwandě absolutně nic spo-

lečného, dokonce ani režisér Martin Durkin se nikdy situací ve Rwandě nezabýval! Tito rádoby novináři prostě vzali a - na principu přání otcem myšlenky - překroutili neověřenou informaci environmentalistického hnutí Duha.

Hnutí Duha uvádí, že režisér Durkin prý měl vazby na podivné marxisty: „Durkinovou asistentkou při výrobě filmu Against Nature byla manželka ... redaktora Living Marxism... Living Marxism se snažil šokovat nekonvenčními názory. Mimo jiné systematicky popíral genocidu ve Rwandě...“

Marek Švehla a Lidové noviny z neověřené informace Hnutí Duha, že u jiného Durkinova filmu působila asistentka, která byla manželkou redaktora časopisu, ve kte-

rém měl vyjít článek (úplně jiného autora) údajně popírající genocidu ve Rwandě, udělali z Durkina popírače genocidy ve Rwandě. „Hnutí Duha opravdu nemůže za to, že novináři naše informace takto posunuly“, uvedl později Jotěch Kotecký z Hnutí Duha.

Podobných útoků se objevila po premiéře filmu celá řada. Např. novinář Lidových novin svůj článek o filmu (který neviděl) nadepsal „Klaus uvedl film popírače klimatických změn“. Co na tom, že režisér Durkin nepopírá klimatické změny. „Klima se vždy měnilo“, tvrdí se např. ve filmu. Film je o tom, že dlouhodobě je zásadním faktorem klimatických změn vliv Slunce, a nikoliv CO₂. CEP rád zprostředkuje promítání filmu dalším zájemcům. PM

CHCETE USPOŘÁDAT
ve spolupráci s Centrem pro ekonomiku a politiku
promítání filmu

Velký podvod s globálním oteplováním

v rámci vaší organizace či spolku?

Kontaktujte CEP na cep@cepin.cz, 222 192 406

JE EU PŘÍČINOU MÍRU V EVROPĚ?

Lukáš Petřík

editor www.EUserver.cz

Eurocentralisté jako Vladimír Špidla či Margot Wallströmová často tvrdí, že projekt unifikované Evropy ztělesněný Evropskými společenstvími a Evropskou unií vzniknul jako reakce na nacionalismus a hrůzy druhé světové války. Evropská unie dle nich zajišťuje mír a kdyby EU neexistovala, byly podle nich v Evropě stále války. Jaká je skutečnost?

Historické ohlédnutí

Předně bych zpochybnil tezi, že vize evropské unifikace vznikla jako reakce na druhou světovou válku. Projekty sjednocené Evropy už zde byly mnohem dříve a přinesly mnoho utrpení. Zmiňuji snahu habsburského domu ze 17. století, kdy se obě jeho větve – španělská i rakouská – pokoušely společně ovládnout Evropu a vytvořit univerzalistickou katolickou říši. Vše vyústilo krvavou třicetiletou válkou, která stála život zhruba třetinu tehdejší evropské populace.

Poté se pokusili sjednotit Evropu francouzští jakobíni a Napoleon a chtěli svou vizi společnosti naordinovat „sesterským republikám“ a později satelitním monarchiím, kde byli na místní trůny jako loutky v rukou Napoleona dosazeni členové jeho rodiny. V první světové válce bojovalo mnohonárodnostní Rakousko-Uhersko po boku také ne národně zcela jednotného Německa, aby v Evropě společně vytvořily pangermánskou hegemonii dle geopolitických vizí tzv. *Mitteleurop*y. Dle této vize měly být všechny malé národy žijící v tomto prostoru postupně odnárodněny a germanizovány. To, že je nějaká říše mnohonárodnostní, neznamená, že nemusí být agresivní, jak dokazuje příklad habsburské říše.

Často bývá uváděno, že ve druhé světové válce byl poražen nacionalismus. Druhá světová válka však nebyla porážkou nacionalismu, ale vítězstvím o svobodu a nezávislost usilujících jednotlivých národů a národních států, které se vzepřely Hitlerově snaze jejich národní identitu a suverenitu potlačit a vytvořit

To, že Evropě nedošlo po druhé světové válce k významnějším konfliktům je dílem mnoha činitelů, avšak rozhodující slovo v něm nehrála Evropská společenství.

řit supranacionální arijský evropský superstát, ve kterém by i německý národ zanikl a s ostatními arijskými národy by vytvořil jednu supranacionální rasovou entitu. Tato interpretace není mým výmyslem. Stačí si jen přečíst Hannah Arendtovou – „*Původ totalitarismu*“, nebo například Hitlerovy „*Monology ve Vůdcově hlavním stanu*“.

Studená válka

To, že se v Evropě po druhé světové válce zatím neválčilo (s výjimkou Balkánu), bylo dáno tím, že státy byly po válce vyčerpané a začala studená válka. Nemohly si dovolit mezi sebou válčit, neboť by je pohltil mnohem silnější obr z Východu. Mír v Evropě byl způsoben také tím, že v Německu byly dislokovány americké jednotky bránící případným revizionistickým snahám Německa na další případný *Drang*, a především vznikem NATO. Severoatlantická aliance byla hlavní příčinou a je dostačující zárukou, aby mezi sebou evropské státy neválčily.

To, že EHS či EU způsobily, že mezi sebou státy neválčí, je velkým nesmyslem. Např.

Velká Británie vstoupila do EHS až v roce 1973, téměř třicet let po druhé světové válce, ale s žádným státem v Evropě po druhé světové válce neválčila, podobně jako s nikým neválčily jiné evropské státy, které vstoupily do EHS či EU mnohem později nebo ty, které členy stále nejsou.

Co se týče obchodní a mírové spolupráce mezi evropskými státy, naprosto postačuje a velmi dobře ekonomicky funguje Evropské sdružení volného obchodu, které má s EU dohodnutou možnost volně obchodovat. Členské státy ESVO (EFTA) si ponechávají svou suverenitu a demokratickou formu vlády a mají výhodu přístupu na trh EU. Mírová spolupráce svobodných států typu EFTA a NATO ponechávající státům nezávislost naprosto postačuje k tomu, aby se v Evropě zabránilo válkám.

Pokud by se Evropská unie transformovala do organizace podobné EFTA, člověk podporující liberálně demokratickou formu vlády by proti našemu členství v Unii nic nenamítal. Současná EU je však socialistickou, centralistickou a nedemokratickou organizací, a proto by z ní měla ČR vystoupit a následně popř. vstoupit do EFTA či vyjednat dvoustranné obchodní dohody s Evropskou unií.

Rozpad impérií

Navic je velkým mýtem, že Evropská unie eliminuje kon-

fliktní potenciál národních států. Evropeisté se snaží vytvořit nový druh nacionalismu -- euronacionalismus, který by se mocensky, ekonomicky i hodnotově vymezoval proti USA. Různé projekty evropské obrany a společné zahraniční politiky, např. Galileo, mohou vést až k nové studené válce, tentokrát s USA.

To, že Evropě nedošlo po druhé světové válce k významnějším konfliktům je dílem mnoha činitelů, avšak rozhodující slovo v něm nehrála Evropská společenství. Evropská společenství naopak se svou snahou vše unifikovat a centralizovat za účelem vytvoření jednotného evropského státu a jednoho národa mohou vyvolat protireakci národů, kterým se přestane líbit, že EU potlačuje demokracii a že už si nemohou sami vládnout a pokusí se získat svou nezávislost zpět.

Fakt, že takový rozpad mnohonárodního evropského impéria může být krvavý podobně jako v Jugoslávii, by pro nás měl být varováním, abychom se nesnažili uměle vytvářet nový politický národ, jak se o to ve své době pokoušel Napoleon, Hitler, Tito a sovětský komunisté. Rovněž bychom neměli podléhat laciné demagogii eurooptimistů a přezírat jejich očividnou manipulaci s historickými fakty. ■

PŘEDPLATNÉ CEPU

Nejjednodušší způsob,
jak za výhodnou
cenu dostávat pravidelně Newsletter,
sborníky CEPu
a pozvánky na semináře

BLIŽŠÍ INFORMACE NA:

www.cep.in.cz • tel. 222 192 406